Mikko Staff

Talousarvioesitys 2027, sosiaali- ja terveysministeriön pääluokka 33

Sosiaali- ja terveysvaliokunta perjantai 02.10.2026 klo 09.00 / HE 175/2026 vp

Hallituksen esityksessä vuoden 2027 talousarvioksi sosiaali- ja terveysministeriön pääluokan osuus vastaa noin 16 % koko valtion budjetista. Esitys on tasapainoin kokonaisuus, josta heijastuu julkisen talouden haasteellinen tilanne.

Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan määrärahatasoksi esitetään 14,9 mrd. euroa, mikä on n. 47 milj. euroa enemmän kuin vuoden 2026 varsinaisessa talousarviossa. Hallinnonalan määrärahoista käytetään eläkemenoihin 38 %, perhe- ja asumiskustannusten tasaukseen sekä perustoimeentulotukeen 29 %, työttömyysturvaan 14 %, sairausvakuutukseen 12 %, sosiaali- ja terveydenhuollon tukemiseen 2,9 % ja avustuksiin terveyden ja sosiaalisen hyvinvoinnin edistämiseen 1,3 %. Muihin pääluokan lukuihin käytetään kuhunkin 0,5—1,0 % pääluokan määrärahoista.

Määrärahatasoihin vaikuttavat tarvearvioiden muutosten lisäksi erityisesti pääministeri Orpon hallitusohjelman mukaiset päätökset sekä keväällä 2026 päätetyt lisätoimet. Suurimpia määrärahatarvetta vähentäviä muutoksia v. 2027 ovat sosiaali- ja terveysjärjestöjen STEA-avustusten alentaminen -50 milj. euroa, v. 2026 voimaan astunut toimeentulotuen kokonaisuudistus -30 milj. euroa sekä sosiaalihuollon työllistymistä ja työ- ja toimintakykyä edistävien palvelujen kokonaisuuden uudistamiseen liittyvä kuntouttavan työtoiminnan lakkauttaminen -24 milj. euroa.

Määrärahaa lisäävät muun muassa Puolustusvoimien terveydenhuollon valmiuden ja varautumisen hankinnat ja toiminnan ylläpito n. 67 milj. euroa, sosiaali- ja terveydenhuollon kehittämishankkeet 40,0 milj. euroa ja hyvinvointialueiden maksamat järjestöavustukset 25,0 milj. euroa.

Hallitusohjelman mukaisia tuottavuusohjelman toimenpiteitä sekä muita vaalikauden aikana päätettyjä toimintamenosäästöjä on kohdistettu hallinnonalalle yhteensä 67,2 milj. euroa. Vuoden 2026 varsinaiseen talousarvioon verrattuna toimintamenosäästöt kasvavat 29,7 milj. euroa.

Perhe- ja asumiskustannusten tasaus, perustoimeentulotuki ja eräät palvelut

Perhe- ja asumiskustannusten tasaukseen, perustoimeentulotukeen ja eräisiin palveluihin esitetään n. 4,3 mrd. euroa, mikä on n. 3 milj. euroa vähemmän kuin vuoden 2026 varsinaisessa talousarviossa.

Vuonna 2025 voimaantullut toimeentulotuen kokonaisuudistus vähentää määrärahatarvetta toimeentulotuessa 81 milj. eurolla.

Kelan toimintakuluihin esitetään yhteensä 503 milj. euroa, mikä on 50 milj. euroa enemmän kuin vuoden 2026 varsinaisessa talousarviossa. Toimintakuluissa on eläkekulujen kasvun ja ansiotason muutoksen lisäksi otettu huomioon kertaluonteisen 50 milj. euron toimintamenosäästön päättyminen.

Työllisyys

Työttömyysturvaan esitetään 2,0 mrd. euroa, mikä on 26 milj. euroa vähemmän kuin vuoden 2026 varsinaisessa talousarviossa.

Osana sosiaalihuollon työllistymistä ja työ- ja toimintakykyä edistävien palvelujen kokonaisuuden uudistusta lakkautetaan kuntouttava työtoiminta ja sen ajalta maksettavat kulukorvaukset. Muutos vähentää kuntouttavan työtoiminnan korvauksia hyvinvointialueille 20 milj. eurolla ja kulukorvauksia 3,5 milj. euroa.

Toimeentulotuen kokonaisuudistus lisää työttömyyden perusturvan määrärahatarvetta 49 milj. eurolla. Kotoutujan yleistuki laskee yleistuen valtion rahoitusosuutta 0,5 milj. eurolla. Samassa esityksessä ehdotettu tilapäistä suojelua saavien oikeus yleistukeen lisää yleistuen menoja noin 95 milj. euroa ja vähentää toimeentulotukimenoja 81 milj. euroa.

Kotihoidon tuessa otetaan käyttöön ns. Norjan malli. Kotihoidon tuen saamisen edellytykseksi tulee se, että lapsen pääasiallinen hoitaja on asunut Suomessa tai muualla EU- ja ETA-alueella vähintään kolme vuotta ennen tuen alkamista. Tavoite on edistää lasten ja vanhempien kotoutumista ja kielen oppimista. Mallin arvioidaan lisäävän työttömyysturvamenojen valtion rahoitusosuutta n. 0,4 milj. eurolla. Mallista aiheutuva varhaiskasvatuksen kustannusten nousu korvattaisiin kunnille.

Sairausvakuutus

Sairausvakuutukseen esitetään 1,8 mrd. euroa, mikä on 17 milj. euroa enemmän kuin vuoden 2026 varsinaisessa talousarviossa. Muutos aiheutuu pääosin hallitusohjelman mukaisista uudistuksista.

Yli 65-vuotiaiden Kela-korvausten valtakunnalliseen valinnanvapauskokeiluun kohdennetaan 6 milj. euron lisäys. Tarkoituksena on kasvattaa asiakkaiden käytettävissä olevien yleislääkärikäyntien enimmäismäärää kolmesta kuuteen kalenterivuodessa sekä sisällyttää fysioterapia osaksi kokeilua.

Lääkkeiden ehdolliseen korvattavuuteen liittyvää lääkeyritysten palautusmaksuarviota korotetaan 15 milj. eurolla, mikä vähentää valtion rahoitusta täysimääräisesti.

Eläkkeet

Eläkkeisiin esitetään 5,6 mrd. euroa, mikä on 115 milj. euroa enemmän kuin vuoden 2026 varsinaisessa talousarviossa. Muutos aiheutuu erityisesti kansaneläkkeiden sekä yrittäjien ja maatalousyrittäjien eläkkeiden tarvearvion kasvusta.

Valtionosuudessa kansaneläkelaista johtuvista menoista on huomioitu alle 18-vuotiaan keliaakikon oikeus lapsen perusvammaistukeen, joka lisää valtionosuutta 1,1 milj. euroa.

Veteraanit

Veteraanien tukemiseen esitetään noin 72 milj. euroa, mikä on n. 18 milj. euroa vähemmän kuin vuoden 2026 varsinaisessa talousarviossa. Määrärahatason lasku aiheutuu veteraanien määrän vähenemisestä.

Sosiaali- ja terveydenhuollon tukeminen

Hyvinvointialueiden järjestämän sosiaali- ja terveydenhuollon palvelurakenteen tukemiseen esitetään kohdennettavan sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalalta n. 432 milj. euroa, mikä on n. 61 milj. euroa enemmän kuin vuoden 2026 varsinaisessa talousarviossa.

Pohjanmaan hyvinvointialueen Asiakas- ja potilasturvallisuuskeskuksen toiminnasta aiheutuvien kustannusten korvaamiseen esitetään 1,1 milj. euroa.
Kaksiportaiseen psykoterapiakoulutukseen liittyviin valtion korvauksiin yliopistoille esitetään 10 milj. euroa.

Turvakotitoiminnan menoihin esitetään lisäystä 2,68 milj. euroa paikkamäärien kasvattamiseksi, mikä kasvattaa määrärahatason 33,7 milj. euroon.

Valtionosuuteen korkeakouluopiskelijoiden terveydenhuoltoon esitetään lisäystä 2,3 milj. euroa korkeakouluopiskelijoiden opiskelijamäärän kasvun johdosta. Lisäksi momentin siirtyviä eriä esitetään käytettäväksi 4 milj. euroa v. 2027.

Matalan kynnyksen mielenterveysavun ja -palvelujen sekä korkeakouluopiskelijoiden hyvinvointia ja mielenterveyttä tukevien palvelumallien ja opiskeluterveydenhuollon digitaalisten työvälineiden kehittämishankkeiden valtionavustuksiin esitetään yhteensä 2 milj. euroa.

Pääministerin Orpon hallituksen hallitusohjelman linjauksen mukaisesti rikos- ja riita-asioiden sovittelutoiminta siirretään sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalalta oikeusministeriön hallinnonalalle.

Terveyden ja toimintakyvyn edistäminen

Terveyden ja toimintakyvyn edistämiseen esitetään n. 57 milj. euroa, mikä on 2 milj. euroa vähemmän kuin vuoden 2026 varsinaisessa talousarviossa.

Osana hallitusohjelman mukaista investointiohjelmaa jatketaan ikäihmisten toimintakyvyn, kotona pärjäämisen ja omaishoitajien tukemista 7 milj. euron määrärahalla. Lisäksi nuoriin kohdistuvaan erityiseen huolenpitoon esitetään 2,5 milj. euron määrärahaa sekä ehkäisevän päihdetyön menetelmien kehittämiseen yhteensä 1 milj. euron määrärahaa.

Valtion rahoitukseen pelihaittojen ehkäisyyn ja vähentämiseen esitetään 1,7 milj. euron määrärahaa, jossa on otettu huomioon 0,2 milj. euron lisäys vuoden 2026 varsinaiseen talousarvioon verrattuna.

Urho Kekkosen kuntoinstituuttisäätiön ylläpitämän UKK-instituutin toimintaan esitetään 0,8 milj. euron määrärahaa.

Maatalousyrittäjien ja turkistuottajien lomitustoiminta

Maatalousyrittäjien ja turkistuottajien lomitustoimintaan esitetään 124 milj. euroa, mikä on n. 5 milj. euroa vähemmän kuin vuoden 2026 varsinaisessa talousarviossa. Vähennys aiheutuu pääosin tarvearvion muutoksesta sekä aiemmin linjatuista lomitusalueiden yhdistämisistä saatavista tuottavuussäästöistä.

Avustukset terveyden ja sosiaalisen hyvinvoinnin edistämiseen

Avustuksiin yhteisöille ja säätiöille terveyden ja sosiaalisen hyvinvoinnin edistämiseen esitetään 190 milj. euroa, mikä on 84 milj. euroa vähemmän kuin vuoden 2026 varsinaisessa talousarviossa.

Virastot ja laitokset

Virastojen ja laitosten määrärahoissa on otettu huomioon muun muassa palkkauksen tarkistuksista aiheutuvina menoina 5 milj. euroa sekä uusina toimintamenosäästöinä ja tuottavuusvähennyksinä yhteensä 6,2 milj. euroa.
Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen toimintamenoista esitetään siirrettäväksi oikeuslääketieteelliseen kuolemansyyn selvittämiseen osoitetut määrärahat uudelle toimintamenomomentille.

Ilman kotikuntaa olevien psykiatristen potilaiden tahdosta riippumattoman hoidon kustannuksiin esitetään 0,7 milj. euron lisäystä.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen asiantuntijaroolia hyvinvointialueiden sosiaali- ja terveydenhuollon ohjauksessa sekä ohjauksen tietotuotannon kehittämisessä vahvistetaan siirtämällä 0,6 milj. euroa (7 htv) sosiaali- ja terveysministeriön toimintamenomomentilta THL:n toimintamenomomentille. Lisäksi THL:lle esitetään 2,8 milj. euron määrärahaa pelihaittojen ehkäisyyn ja vähentämiseen. Opiskeluterveydenhuollon ja kutsuntatarkastusten yhteyteen toteutettavan digitaalisen terveyskyselyn käyttöönottoon esitetään 0,2 milj. euroa.